

नेपाल सरकार

शिक्षक सेवा आयोग

निम्न माध्यमिक तह खुला प्रतियोगितात्मक विषयगत परीक्षाको पाठ्यक्रम -२०७६

विषय: सामाजिक अध्ययन

पूर्णाङ्क : १००

समय: ३ घण्टा

खण्ड: क

एकाइ एक : सामाजिक अध्ययनको स्वरूप

- १.१ सामाजिक अध्ययन:: परिचय, उद्देश्य, क्षेत्र र महत्व,
- १.२ सामाजिक अध्ययनको उत्पत्ति र नेपालमा सामाजिक अध्ययनको विकासक्रम
- १.३ सामाजिक अध्ययन, सामाजिक विज्ञान, र सामाजिक शिक्षामा भिन्नता
- १.४ बहुविधाको रूपमा सामाजिक अध्ययन र अन्य विषयहरूसँगको सम्बन्ध
- १.५ सामाजिक अध्ययन विषयको पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तकको विश्लेषणात्मक अध्ययन

एकाइ दुई : हाम्रो समाज, सामाजिक मूल्य र मान्यता

- २.१ मानव तथा समाजको उत्पत्ति र विकास
- २.२ हाम्रा सांस्कृतिक तथा धार्मिक सम्पदा, चाडपर्व, राष्ट्रिय गौरव, संस्कार र परम्परा
- २.३ सामाजिक समस्या, प्रभाव र समाधानका उपाय, द्वन्द्व र द्वन्द्व व्यवस्थापन
- २.४ राष्ट्रियता, राष्ट्रिय अखण्डता, राष्ट्रिय सम्पदा र राष्ट्रिय विभुतिहरु
- २.५ सामाजिक विविधता, सामाजिक सद्भाव र सहिष्णुता

एकाइ तीन : नागरिक सचेतना र संविधान

- ३.१ नागरिक अधिकार र कर्तव्य, नागरिक सचेतना र नागरिक समाज
- ३.२ नेपालको संविधानका परिचय, विशेषताहरु, मौलिक हक, राज्यका निदेशक सिद्धान्त र नीति
- ३.३ व्यवस्थापिका, कार्यपालिका र न्यायपलिका गठन प्रक्रिया, कार्यहरु र अन्तरसम्बन्ध
- ३.४ नेपालको निर्वाचन प्रणाली, संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारको गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार
- ३.५ मानव अधिकार, महिला अधिकार, बाल अधिकार, समावेशीकरण र समतामूलक समाज

एकाइ चार: हाम्रो भूगोल र हावापानी

- ४.१ पृथ्वीको परिचय, उत्पत्ति र विकास, बनावट र संरचना
- ४.२ नेपालको भौगोलिक परिचय, स्वरूप, नदी, प्राकृतिक विविधता र सामाजिक जनजीवन
- ४.३ एशिया महादेशको भौगोलिक, तथा पर्यावरणीय अवस्था
- ४.४ प्राकृतिक प्रकोप (भुकम्प, बाढी, पहिरो, ज्वालामुखी र चट्ट्याड)
- ४.५ हावापानी र जलवायु परिवर्तन

एकाइ पाँचः नेपालको इतिहास र अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध

- ५.१ आधुनिक नेपालको एकीकरण देखि राणाकालको अन्त्यसम्मको राजनीतिक अवस्था
- ५.२ वि.सं. २००७ देखि हालसम्मको प्रमुख राजनीतिक, सामाजिक र आर्थिक अवस्था
- ५.३ नेपाल र विश्वका समसामयिक घटना (सामाजिक, आर्थिक, शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि, खेलकूद, राजनीतिक) र प्रभाव
- ५.४ भूपरिवेष्ठित देशको परिचय, अधिकार क्षेत्र र समस्या
- ५.५ सार्क राष्ट्रहरूको परिचय, संयुक्त राष्ट्र संघ र नेपालको अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध

खण्ड ख

एकाइ छः आर्थिक गतिविधि र जनसंख्या

- ६.१ नेपालको अर्थतन्त्रमा कृषि, उद्योग, व्यापार, पर्यटन र जलविद्युतको प्रभाव र अन्तरसम्बन्ध
- ६.२ प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण र उपयोग, दिगो विकासको अवधारणा, चुनौती र सम्भावना
- ६.३ नेपालमा रोजगारीको अवस्था, वैदेशिक रोजगार समस्या र समाधान उपायहरु
- ६.४ जनसङ्ख्या शिक्षाको परिचय, महत्व, क्षेत्र र विकासक्रम एवम् नेपालको जनसाङ्गिक स्थिति, बनोट र वितरण
- ६.५ जनसङ्ख्या वृद्धिका कारण, असर र व्यवस्थापन, सहरीकरणका अवसर र चुनौतीहरु

एकाइ सातः सामाजिक र साँस्कृतिक वातावरण

- ७.१ समाज र साँस्कृतिको अर्थ, महत्व र सम्बन्ध
- ७.२ सामाजिक एवं साँस्कृतिक परिवर्तनका कारणहरु (आन्तरिक र बाह्य)
- ७.३ सामाजिक र साँस्कृतिक परिवर्तनका विशेषता र अन्तरसम्बन्ध
- ७.४ सामाजिक पहिचान र विविधता व्यवस्थापन
- ७.५ नेपालको साँस्कृतिक वातावरणको विश्लेषणात्मक अध्ययन

एकाइ आठः सामाजिक अध्ययनसँग सम्बन्धित विषय वस्तु

- ८.१ सामाजिक अध्ययनका मूल्यहरु
- ८.२ सामाजिक अध्ययनमा समसामयिक घटनासँग सम्बन्धित विषयवस्तु
- ८.३ सामाजिक अध्ययनका पाठ्यक्रमको एकीकरण सम्बन्धी विषय
- ८.४ सामाजिक अध्ययन र सामाजिक अध्ययन शिक्षणमा प्रविधिको प्रयोग र महत्व
- ८.५ सामाजिक अध्ययन विषय शिक्षण सम्बन्धी समस्या र समाधानका उपाय

एकाइ नौँ: सामाजिक अध्ययन शिक्षण योजना र सीप

- ९.१ सामाजिक अध्ययन शिक्षण योजना:** परिचय, महत्व, वार्षिक शैक्षणिक योजना, इकाइ योजना र पाठ योजना
- ९.२ सामाजिक अध्ययन शिक्षणमा प्रयोग हुने महत्वपूर्ण विधि:** व्याख्यान, छलफल, प्रश्नोत्तर, आगमन, निगमन, अन्वेषण, समस्या समाधान, प्रदर्शन, अवलोकन, कथाकथन र क्षेत्रभ्रमण,
- ९.३ सामाजिक अध्ययनमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधि र सामाजिक सञ्जालको परिचय, महत्व र प्रयोग**
- ९.४ सामाजिक अध्ययनका सीपको परिचय, प्रकारः** (अध्ययन सीप, बौद्धिक सीप, सामाजिक सीप, सञ्चार सीप)
- ९.५ सामाजिक अध्ययनका प्रयोगात्मक सीपको प्रयोगः** नक्सा, ग्लोब, समयरेखा, कालक्रम/वंश तालिका र चार्ट

एकाइ दशः सामाजिक अध्ययनमा मूल्याङ्कन

- १०.१ सामाजिक अध्ययन विषयमा मूल्याङ्कनको परिचय, प्रकार, उद्देश्य र महत्व**
- १०.२ परीक्षा बाहेक मूल्याङ्कनका साधनहरूको परिचय, उद्देश्य र महत्व**
- १०.३ कार्य सञ्चयिका र अक्षराङ्कन पद्धतिको परिचय र प्रयोग**
- १०.४ सामाजिक अध्ययनमा समाजमिति र सहभागीतामूलक मूल्याङ्कन,**
- १०.५ विशिष्टीकरण तालिका, प्रश्नपत्र र उत्तरकुन्जिकाको महत्व, निर्माण, र प्रयोग**

विशिष्टीकरण तालिका

विषय: सामाजिक अध्ययन

तह: निम्न माध्यमिक

एकाइ	विषय वस्तु	प्रश्न	अङ्क
खण्ड क			
१	सामाजिक अध्ययनको स्वरूप	१	१०
२	हाम्रो समाज, सामाजिक मूल्य र मान्यता	१	१०
३	नागरिक सचेता र संविधान	१	१०
४	हाम्रो भूगोल र हावापानी	१	१०
५	नेपालको इतिहास र अन्तराष्ट्रिय सम्बन्ध	१	१०
खण्ड ख			
६	आर्थिक गतिविधि र जनसंख्या	१	१०
७	सामाजिक र साँस्कृतिक वातावरण	१	१०
८	सामाजिक अध्ययनसँग सम्बन्धित विषय वस्तु	१	१०
९	सामाजिक अध्ययन शिक्षण र सीप	१	१०
१०	सामाजिक अध्ययनमा मूल्याङ्कन	१	१०
जम्मा		१०	१००

द्रष्टव्य

- पाठ्यक्रम खण्ड क र खण्ड ख गरी दुई खण्डभा विभाजन गरिएको छ।
- सामान्यतया खण्ड क बाट सोधिने प्रश्नहरु शिक्षण विधिसँग सम्बन्धित हुनेछ।
- खण्ड ख बाट सोधिने प्रश्नहरु संज्ञानात्मकक तहका हुनेछन्।
- प्रत्मेक खण्डको लागि अलग अलग उत्तरपुस्तिका प्रयोग गरिनेछ।
- लिखित परीक्षाको माध्यम नेपाली वा अङ्ग्रेजी वा दुवै हुनेछ।
- यो पाठ्यक्रम २०७७।०२।२८ गतेदेखि लागू हुनेछ।